

Stöd för barn och ungas hälsa och vardagsliv

Aktörer och verksamheter i Mölndal

En sammanställning med syfte att underlätta samverkan.
Uppdaterad 2018/19.

Sammanställd av NOSAM med stöd av folkhälsoplanerare Hillevi Funck, Mölndals stad, 2014. Uppdaterad 2018. Lämna gärna synpunkter till hillevi.funck@molndal.se eller via telefon 315 13 15.

Innehåll

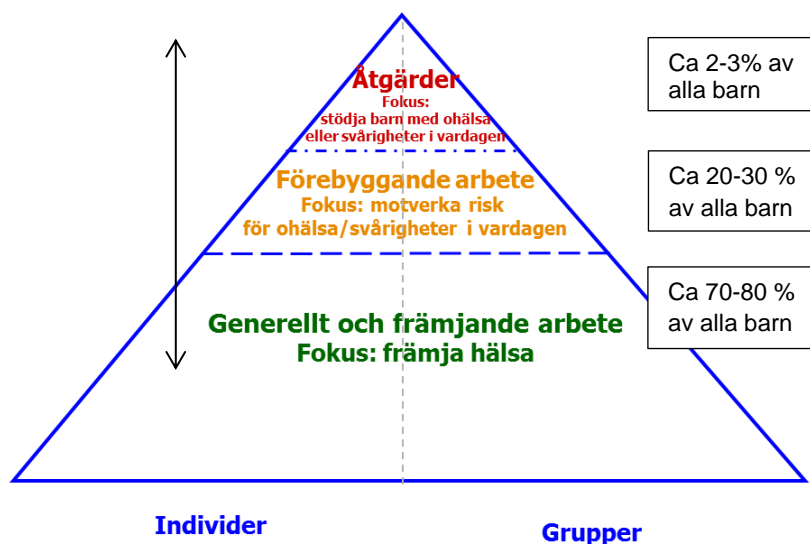
Inledning och bakgrund	4
Gruppen -9 mån – 5 år	6
UNDER GRAVIDITETEN.....	6
HÄLSA OCH UTVECKLING	7
MÖTESPLATSER FÖR FAMILJEN	8
INSPIRATION FÖR FÖRÄLDRAR.....	8
OMSORG OCH LÄRANDE	9
SAMTAL OCH STÖD FÖR INDIVID OCH FAMILJ	10
MEDICINSK UTREDNING OCH BEHANDLING.....	11
STÖD OCH SERVICE ENLIGT LSS	13
Gruppen 6 år -16 år.....	14
KUNSKAP, KOMPETENS OCH SOCIAL UTVECKLING	14
DELAKTIGHET OCH SAMMANHANG	16
RÅD OCH STÖD - KROPP OCH SJÄL.....	16
INSPIRATION FÖR FÖRÄLDRAR.....	16
SAMTAL OCH STÖD FÖR INDIVID OCH FAMILJ	17
MEDICINSK UTREDNING OCH BEHANDLING.....	18
STÖD OCH SERVICE ENLIGT LSS	20
Gruppen 16 år – 19 år	21
KUNSKAP, KOMPETENS, SOCIAL UTVECKLING.....	21
DELAKTIGHET OCH SAMMANHANG	22
RÅD OCH STÖD - KROPP OCH SJÄL.....	23
INSPIRATION FÖR FÖRÄLDRAR.....	23
SAMTAL OCH STÖD FÖR INDIVID OCH FAMILJ	24
MEDICINSK UTREDNING OCH BEHANDLING.....	25
STÖD OCH SERVICE ENLIGT LSS	27
Samverkan; Organisation, arbetssätt, metoder och verktyg	28
NOSAM och VÄSTBUS	28

Inledning och bakgrund

Den här sammanställningen syftar till att ge en bild av vilka aktörer som finns runt barn och unga, och deras grunduppdrag. Tanken är också att sammanställningen ska kunna vara ett stöd i diskussioner om anvarsfördelning och samverkan. Det är möjligt att i nästa skede komplettera texten ytterligare med en beskrivning av hur organisation och rutiner för samverkan ser ut.

Sammanställningen är uppdelad i tre avsnitt utifrån åldersgrupperna; graviditet – 6 år, 6-16 år, 16-19 år. För varje åldersgrupp beskrivs vilken verksamhet och vilka insatser som finns samt vilken organisation eller aktör som står bakom.

För att beskriva skillnader i både behovet av och karaktär på olika insatser används ofta pyramiden eller triangeln nedan. Bilden visar en bas av generella eller universella insatser med främjande syfte, ett mellanskikt av insatser vid tecken på risk (selektiva/förebyggande insatser) samt en topp av insatser vid bekräftad problematik (induktiva/behandlande insatser).

En god grund av generellt och främjande arbete är basen som medverkar till att så få individer som möjligt behöver omfattande behandling och stöd. För enskilda barn kan behovet av stöd variera över tid och de kan därför ”röra sig upp och ner i pyramiden”.

Generella arenor

Bland de generella arenorna finns mödra- och barnhälsovården (MVC/Barnmorskemottagning och Barnavårdscentralen, BVC) som ger stöd under graviditet och de första småbarnsåren. Uppdraget är att stödja en frisk utveckling och samtidigt tidigt kunna uppmärksamma behov av stöd till föräldrarna eller barnet. I samma syfte erbjuds även andra mötesplatser för föräldrar och barn, såsom öppen förskola och familjecentral. Andra främjande insatser på friska arenor riktade till olika åldrar är t ex föreningsliv, fritids- och kulturverksamhet och generella föräldrastödsinsatser.

Förskola och skola är de arenor där barn och unga vistas stor del av sin tid. Förskola och skola ska stödja barn och ungas utveckling och lärande. I skolan ska barn och elever inhämta och utveckla både kunskaper och värden. Skolan ska främja en livslång lust att lära och barn ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt.

Möjlighet till mera stöd

När barn och unga (och deras familjer) behöver mera stöd för att må bra och få fungerande sociala relationer, liksom en fungerande vardag har verksamheterna inom vård, skola och omsorg möjlighet att bistå med extra insatser utifrån olika förutsättningar. Inte sällan krävs en samverkan mellan de olika verksamheterna för att barn och unga och deras föräldrar ska få ett bra och relevant stöd.

Strukturer för samverkan i Mölndal

Kommun och sjukvård - Samverkan i Göteborgsområdet - är namnet på strukturen för samverkan. Här ingår hälso- och sjukvården samt kommunerna Göteborg, Härryda, Mölndal, Partille och Öckerö. Arbetet leds av en politisk styrgrupp samt temagrupper med chefsrepresentanter. I varje kommun finns lokala NOSAM-grupper för närområdessamverkan. I Mölndal finns en särskild **NOSAM-grupp för Barn och unga**. (Se vidare sidan 29)

Kommun och sjukvård har beslutat att det övergripande målet för samverkan kring barn och unga är att *Barn och ungdomar ska lyckas i skolan*. Fyra områden har pekats ut som strategiskt viktiga för att nå målet.

- Friskfaktorer i barns och ungdomars närmiljö ska stärkas. Förskola och skola är barnens friska arena.
- Barn och ungdomar ska mötas utifrån ett familjecentrerat arbetssätt.
- Barn, ungdomar och deras föräldrar ska erbjudas förebyggande och tidiga insatser.
- Insatser ska i första hand ske i barnets närmiljö.

Västbus-modellen - Den konkreta samverkan mellan kommun och sjukvård kring barn och unga med psykisk/psykiatrisk och social problematik sker enligt Västbus-modellen. Inom målgruppen finns stor spridning vad gäller behov av insatser. Det innebär att riktlinjerna gäller både för förebyggande insatser, tidiga insatser och specialistinsatser.

Familjecentral är en form för familjecentrerat arbete och här samverkar mödra-barnhälsovården (MVC/BMM och BVC), öppen förskola och socialtjänst. Ibland medverkar även biblioteket.

SSPF – Skola, socialtjänst, polis, fritid är namnet på samverkan mellan kommunen och polisen kring tonåringar för att förebygga och motverka riskbeteenden, kriminalitet och droger.

Lokal samverkan kring generella åtgärder kan växa fram utifrån behov i de olika kommundelarna (Lindome, Källered, Åby, Balltorp, samt västra, östra/centrala och norra Mölndal). Det kan ske utifrån behov som uppstår eller t ex utifrån resultatet i ungdomsenkäten LUPP. Syftet är då att främja goda ungdomsmiljöer, verka för trygghet, delaktighet, gemenskap och goda levnadsvanor. I ett sådant arbete är skolor, fritidsgårdar och Samhällsarbete i bostadsområden centrala parter, tillsammans med föreningar, fritids- och kulturliv.

Gruppen -9 mån – 5 år

UNDER GRAVIDITETEN

Barnmorskemottagning/Mödra-barnhälsovård

Alla kvinnor som väntar barn har rätt till kostnadsfri mödrahälsovård. Mödrahälsovården innebär hälsovård och kontroller under graviditeten, liksom stöd till en så positiv upplevelse av graviditet, förlossning och spädbarnstid som möjligt. Mödrahälsovården ska främja en god anpassning mellan föräldrar och barn, fungerande familjereaktioner och en tillfredsställande utveckling hos barnet.

De medicinska kontrollerna koncentreras på att upptäcka hälsoproblem där undersökningar och behandling kan minska risken för skada hos mor och barn.

Särskilt fokus finns på att uppmärksamma psykisk och social ohälsa, eller risk för detta, hos de blivande föräldrarna under graviditet och tiden kring barnets födelse. En utsatt social livssituation uppmärksammas, liksom relationen mellan kvinnan och partnern. Eventuellt våld och missbruk är viktigt att synliggöra.

Personal på barnmorskemottagningen kan få handledning av psykologer från mödra-barnhälsovården.

- Alla blivande mödrar kallas till besök inom en vecka från första kontakt för snabb medicinsk bedömning av eventuella risker och för att tidigt i graviditeten kunna få råd kring levnadsvanor, användning av läkemedel mm. Fortlöpande medicinska kontroller sker under hela graviditeten.
- Information om risker med tobak, alkohol och narkotika. AUDIT-test görs på alla och riskbruk uppmärksammas. Föräldrarna kan få stöd att minska sin konsumtion via vårdcentralen och kan vid missbruk få stöd via mödrabarnhälsovårdsteamet.
- Barnmorskemottagningen erbjuder föräldrautbildning, vanligen i grupp, i syfte att förbereda de blivande föräldrarna för både förlossningen, föräldraskapet och de förändringar det innebär för parrelationen. Vid behov kan riktade grupper erbjudas. Gruppverksamhet kan underlätta sociala

nätverk mellan föräldrar och detta stärks om grupperna kan hållas samman även under BVC-tiden

- Efterbesök för modern 12 veckor efter förlossningen för undersökning och bland annat samtal om den nya familjesituationen och känsloläge.

Aktörer: Barnmorskemottagningar (BMM) i Lindome och Krokslätt, VGR Närhälsan

Tandvård

Tandvården har ett hälsofrämjande och förebyggande uppdrag. Blivande föräldrar får information via mödravården där broschyren ”Med barn i magen” delas ut. Den handlar om det kommande barnets munhälsa och vikten av god egenvård under graviditeten.

Aktörer: Folk tandvården i samverkan med VGR Närhälsan, BMM i Krokslätt och Lindome

HÄLSA OCH UTVECKLING

Barnhälsovård

Barnhälsovården (BHV) riktar sig till barn och deras föräldrar från födelsen fram till start i förskoleklass. BHV följer barnen till fem års ålder då överlämning sker till elevhälsan.

Barnhälsovården ska erbjuda ett lättillgängligt stöd som främjar barns hälsa och förebygger både fysisk och psykisk ohälsa. BHV ska också upptäcka och identifiera såväl fysisk, psykisk som social ohälsa hos barn och deras familjer. Även risker i barnets närmiljö ska uppmärksammas. Riskfamiljer och barn som far illa ska tidigt kunna identifieras och erbjudas adekvat stöd. BHV arbetar alltså med både universella och riktade insatser.

Barnvårdscentralerna, BVC, är mottagningarna där BHV-sjuksköterskorna finns och dit barn och föräldrar kommer.

- Följer nyfödda och yngre barns hälsa, utveckling och tillväxt. Under första året är barnet på regelbundna hälsobesök och träffar läkare vid tre tillfällen, vid 18 månader samt vid 2,5 år, 4 och 5,5 års ålder.
- Barnets fysiska eller psykiska utveckling kan ge anledning till extra hälsobesök hos sjuksköterska eller läkare, liksom remittering till specialist.
- Screening av alla nyblivna mödrar för att upptäcka depression (EPDS). Mammor med höga värden ges stöd direkt.
- Uppmärksammar anknytningen mellan barn och föräldrar och familjens sociala situation. Föräldrar kan få stöd via vårdcentralen vid t ex hög alkoholkonsumtion, våld i nära relation eller behov av psykologstöd.
- Ger råd om allt som rör barnets utveckling och genomför vaccinationer
- Anordnar föräldragrupper när barnet är 0-1 år. Syftet är att föräldrarna ska få kunskap om barnets utveckling och behov och kunskap att förebygga olycksfall. Avsikten är även att stödja parrelationen och underlätta kontakter och nätverk föräldrar emellan.

Barnhälsovårdens sjuksköterskor samverkar med förskolan och kan ge personalen råd i frågor om

barns fysiska och psykiska utveckling liksom t ex hygien och smitta. Samverkan med förskolan kan också ske kring barn med behov av utredning eller stöd. BHV kan besöka förskolan och observerar barngruppen i syftet att tidigt kunna ge stöd eller remittera vidare. BHV kan också i samverkan med förskolan bidra med stöd till föräldrar i föräldrarollen.

Personal inom BHV kan få handledning av psykologer från mödra-barnhälsovården.

Aktörer: Varje vårdcentral erbjuder BHV: Närhälsan (Krokslätt och Lindome vårdcentraler) Ekenhälsan och Familjeläkarna i Kålleröd, Capio och Läkargruppen i Mölndal samt Västerleden (Åby och Allemanshälsans vårdcentraler)

Tandvård

Barntandvården ska vara hälsofrämjande och lägga vikt vid förebyggande åtgärder. Tandvården är gratis i Västra Götaland för barn och unga upp till 24 års ålder.

Folktandvårdens insatser:

- 6 månader: Folktandvården skickar ut ett munhälsopaket som består av broschyr, tandborste och fluortandkräm.
- 1 och 2 år: Munhälsobedömning med hälsosamtal om matvanor och munhygien. Bedömning av barnets tänder samt göra en riskbedömning.
- 3 år: Undersökning med diagnos, riskbedömning och upprättande av terapiplan av tandläkare. Hälsosamtal om matvanor och munhygien.
- Därefter undersökningar och kontroller efter individuell riskbedömning. Maximalt intervall var 18:e månad.
- Hälsofrämjande och förebyggande insatser sker i samverkan mellan folktandvård, barnhälsovård och familjecentral.

Aktörer: Folktandvårdens kliniker i Lindome, Krokslätt, Pedagogen Park, Åby samt vid Mölndals sjukhus.

MÖTESPLATSER FÖR FAMILJEN

Öppen förskola

Öppna förskolan är en träffpunkt öppen för alla barn upp till sex år tillsammans med förälder, dagbarnvårdare eller annan vuxen. Här kan man leka och umgås med andra barn och vuxna. Den vuxne har huvudansvaret för sitt barn under besöket. Syftet är att erbjuda socialt sammanhang och stärka nätverk mellan föräldrar

Verksamheten är gratis, ingen anmälan behövs. En förskollärare är ansvarig för verksamheten.

I Lindome och Åby ingår den öppna förskolan i familjecentralen. Kommunal öppen förskola finns också i Källered, Balltorp och Råvekärr. Öppet 2-5 dagar per vecka (heldag eller del av dag).

Aktör: Skolförvaltningen, Mölndals stad

Svenska kyrkan erbjuder öppen förskola i Fässbergs församlingshem, Fässbergs Mariagård i Pedagogen Park.

Familjecentraler

Det finns två familjecentraler, Fyrklövern i Lindome och Floran i Åby. Båda är

- en mötesplats för småbarnsföräldrar
- en plats där service och stöd finns lätt tillgängligt

På familjecentralen arbetar MVC/BMM och BVC i ordinarie grunduppdrag. Den öppna förskolan är navet och socionom från socialtjänsten finns också i samma hus.

Vid tecken på att familjen har behov av stöd gör små avstånd mellan de professionella att kontakttvägarna blir enklare och väntetiden kortare för familjen.

Socionomen arbetar enbart förebyggande, men kan förmedla kontakt till både öppenvård och utredning för mera omfattande stöd. I Lindome medverkar även biblioteket i verksamheten.

Aktörer: Närhälsan MVC/BMM samt Närhälsan Lindome BVC, Västerleden (Åby vårdcentral) samt Mölndals stad (öppen förskola, socialtjänst och bibliotek).

INSPIRATION FÖR FÖRÄLDRAR

Kurser, föreläsningar och föräldraträffar

Vid svårigheter i familjen

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen erbjuder stöd till föräldrar som upplever en problematisk situation med sina barn. Se sid 11.

Generellt föräldrastöd

Generella erbjudanden som vänder sig till alla föräldrar som vill ha inspiration i sitt föräldraskap.

- Föräldrar Emellan, är ett programblad som varje termin sprider information om föreläsningar, inspirationskvällar och kurser för föräldrar och andra vuxna som lever nära barn och ungdomar. Konceptet *Älskade barn* planeras för föräldrar i nytt land (från 2019).

Aktör: Folkhälsoarbetet, kultur och fritid inom Mölndals stad i samverkan med studieförbund mlf.

För parrelationen – för att orka som föräldrar

- Kursen PREP - finns för par som vill vårda sin parrelation och på så sätt orka vara föräldrar. I utbildningen ingår metoder för konflikthantering, att stärka det goda och bryta de dåliga mönstren.

Aktörer:

Erbjuds av Lindome församling.

OMSORG OCH LÄRANDE

Förskola

Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnen och barnens behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Förskolan lägga grunden till ett livslångt lärande i en verksamhet som är rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Alla barn ska enligt skollagen ges den ledning och stimulans som de behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt.

I samarbete med hemmen ska förskolan skapa bästa möjliga förutsättningar för varje barn att utvecklas rikt och mångsidigt. Alla föräldrar ska ges möjligheter att ta del av information och utöva inflytande.

Enligt skollagen och barnkonventionen ska barnets bästa vara utgångspunkten för all verksamhet. Grundläggande för barns bästa är att inhämta och beakta barnens åsikter.

God miljö och generella insatser

Förskolan ska erbjuda:

- Trygg miljö som främjar kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt utmanar och stimulerar barnens utveckling och lärande. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för förskolans verksamhet. Ett medvetet bruk av leken ska prägla verksamheten.
- Socialt samspel med andra barn och vuxna. Självkänsla och identitet utvecklas i samspel med andra och i barngruppen skapas förutsättningar för det enskilda barnet att ingå i relationer till andra barn och vuxna och att vara delaktig i det som händer. Barns sociala och känslomässiga utveckling påverkar den intellektuella utvecklingen och tvärtom.
- Möjlighet att få uppleva tillfredsställelse över att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen.
- Anpassade lokaler vad gäller storlek och utformning, luft, ljud och ljus.
- Säkra och hälsosamma material

Uppföljning av individuell utveckling

- Kontinuerlig dokumentation, uppföljning och analys av kommunikation och samspel med och mellan barn

Utredning om behov av stöd

Alla barn behöver stöd i sin utveckling, några behöver särskilt stöd under vissa perioder eller under hela förskoletiden på grund av sjukdom, sociala förhållanden, funktionsnedsättning eller svårigheter att tillgodogöra sig utbildningen av andra orsaker.

Förskolechef och pedagoger har hjälp av de specialpedagoger som finns till förskolans förfogande för att kartlägga vad som behövs för att stödja barnet. Insatser kan vara riktade direkt till det enskilda barnet, men sker oftast på grupp- eller organisationsnivå.

Dokumentation (utvecklingsplan) görs som

- bidrar till kunskap och förståelse för barnets behov, och blir underlag för att skapa möjligheter i verksamheten för utveckling och lärande.
- synliggör nuläget, verksamhetens förutsättningar och möjligheter att möta barnets behov

Särskilt stöd

- Barngruppen ska ses som en viktig och aktiv del i det enskilda barnets utveckling och lärande. Särskilt stöd som ges enskilt till ett barn bör så långt som möjligt tillgodoses i den ordinarie verksamheten och inte via särlösningar. Därmed blir verksamheten en resurs för barn som tillfälligt eller varaktigt är i behov av särskilt stöd i sin utveckling.
- Personal i barngruppen får handledning/konsultation av specialpedagoger eller förskolepsykolog för att kunna stödja barnet
- Om barnet och föräldrarna har kontakt med Habiliteringen, är de en viktig samarbetspartner för att hitta ett gemensamt förhållningssätt i stöttandet av de barn som behöver särskilt stöd.

Aktörer: Mölndals stad med 46 förskolor

I staden finns också 13 fristående förskolor, i form av kooperativ och bolag

SAMTAL OCH STÖD FÖR INDIVID OCH FAMILJ

Socialtjänst – öppenvård

Socialtjänstens öppenvård kan erbjuda vissa förebyggande insatser som inte kräver beslut om bistånd. Föräldrar kan själva kontakta socialtjänsten. Kontakt kan också förmedlas av t ex MVC, BVC, förskola eller annan vårdgivare. Mottagningsgruppen är första kontakten.

För föräldrar

- **Föräldrakurs** för nyblivna föräldrar som har svårigheter i sin föräldraroll där det finns behov av extra stöd, t ex mycket unga föräldrar, anknytningsproblem, social problematik etc. *Otroliga åren baby*
- **Föräldragrupp** för föräldrar med behov av extra stöd i sin föräldraroll, barnet uppvisar ofta någon form av beteendeproblematik, barn 3-8år, *De otroliga åren*
- **Spädbarnsverksamhet**, i form av gruppverksamhet, till föräldrar i behov av extra stöd för att vara förälder till ett litet barn.
- **BIFF, Barn i föräldrars fokus**, föräldracirkel för separerade föräldrar, som deltar var för sig, för att lära mera om barnets behov och situation i en familjerättslig konflikt.
- **Samarbetssamtal** kring frågor om vårdnad, umgänge mm för föräldrar som separerat och har svårt att komma överens.
- **Samtalsgrupp vid separation**, för personer som separerar, för reflektion kring egna tankar och känslor och utbyte av erfarenheter med andra. Kursen är öppen för vuxna generellt, inte bara för föräldrar.
- **Familjerådgivning** öppen för alla slags familjebildningar - gifta, sambor, särbor, samkönade, ensamstående och styvfamiljer. Möjlighet vara anonym.
- **Rådgivande samtal**, max 5 st
- **Föräldrastödjande samtal** på familjecentralerna

Socialtjänst – bistånd

Efter utredning kan beslut tas om bistånd i form av mera omfattande stöd för både barn och föräldrar.

För barn:

- **Kontaktfamilj** kan beviljas till barn som behöver extra stöd. Vanligen är barnen hos sin kontakt någon helg i månaden. Parallellt ges stöd till föräldrarna.

För familj och föräldrar:

- **Familjebehandling** via träffar på Nämndemansgatan eller i hemmet. Syftet är att förbättra relationerna i familjen. Områden som är aktuella för insatserna är att stärka anknytning och samspel samt minska skolproblem, bristande föräldraförmåga och konflikter, liksom relations- och kommunikationsproblem i familjen.
- **Stödsamtal** (fler än fem stycken)

Vid våld i nära relation

- Stöd vid våld i nära relationer till både vuxna och barn som är utsatta eller har bevittnat våld i nära relation.
- Stöd till den som utövar våld att bryta sitt beteende.

Aktör: Social- och arbetsmarknadsförvaltningen, Mölndal stad

MEDICINSK UTREDNING OCH BEHANDLING

Vårdcentraler (Primärvård)

Vårdcentralen har ansvar för barnhälsovård för barn anslutna till vårdcentralen fram till 6 års ålder då elevhälsan tar över. Hälsokontroller och främjande insatser sker via BVC. Sjuka barn tas emot från ett års ålder. Sjuka barn under ett år hänvisas, enligt särskild samverkansöverenskommelse till barn- och ungdomsmedicinska mottagningen.

Vårdcentralernas åtagande gäller barn och ungdomar med psykisk ohälsa, sjukdom och funktionsnedsättning som inte behöver barn- och ungdomspsykiatrisk specialistkompetens. I uppdraget ingår exempelvis lätta till medelsvåra depressioner, ångestsyndrom, somatoforma störningar (fysiska symptom med endast psykiska orsaker, såsom tex stress), beroendesjukdomar samt lättare till medelsvåra barn- och ungdomspsykiatriska tillstånd.

Asylsökande barn har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning. Hälsoundersökningen, som samtliga vårdcentraler i regionen har uppdraget att utföra, ska göras snarast. Vårdcentralerna svarar för hälsoundersökning av alla barn som kommer till Sverige, såväl ensamkommande, som de som kommer tillsammans med sina föräldrar eller via adoption.

Aktörer: Närhälsan (Krokslätt och Lindome vårdcentraler) Ekenhälsan och Familjeläkarna i Kålleröd, Capio och Läkargruppen i Mölndal samt Västerleden (Åby och Allemanshälsans vårdcentraler)

Barn- och ungdomsmedicinsk mottagning BUM (Primärvård)

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen (BUM) i Mölndal är en specialistmottagning som tar emot barn 0-18 år. Uppdraget omfattar prevention, utredning och behandling av tillstånd inom barn- och ungdomsmedicin. De prioriterade målgrupperna är:

1. Barn- och ungdomar som visar symptom på psykisk ohälsa (t ex psykosomatiska besvär såsom långvarig huvudvärk, magont).
2. Barn med funktionsnedsättning
3. Barn med kronisk sjukdom
4. Barn < 1 år

BUM erbjuder konsultationsbesök efter hänvisning/remittering från primärvårdsläkare, BVC, elevhälsa, Drottning Silvias barn och ungdomssjukhus, BUP, BNK eller då föräldrar själva söker.

Mottagningen erbjuder också rådgivning och konsultation åt all första linjens vård så som primärvårdsläkare eller elevhälsa.

På BUM arbetar läkare, sjuksköterskor och psykologer i team kring barn och ungdomar med psykisk ohälsa. I uppdraget ingår att identifiera, utreda, behandla och samverka med andra vårdgivare (t ex BUP, habiliteringen) kring barn och ungdomar med lindriga till måttliga psykiska symptom och funktionsnedsättningar (även ätstörningar och övervikt).

BUM erbjuder också Specialistmottagning inom BVC där barnläkare från BUM erbjuder konsultation på BVC kring barns utveckling och beteende.

Barn i åldrarna 0-8 år, där det föreligger en oro över barnets utveckling, beteende eller en misstanke om en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kan remitteras från BVC till BUM (efter bedömning vid specialist-BVC). Dessa, liksom barn som hänvisas från förskola logoped eller då föräldrar själva sökt, erbjuds en första bedömning av barnläkare. Vid behov av en fördjupad neuropsykiatrisk bedömning görs denna på BUM. Barn med avvikelser i beteende, språk och/eller utveckling utreds, behandlas, följs upp i enlighet med gällande regionala riktlinjer. (Utredning från 8 år görs av BUP.)

Aktör: VGR, Närhälsan

Barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning BUP (Specialistvård)

Barn och ungdomspsykiatri (BUP) i Krokslätt riktar sig i första hand till barn och unga som bor i Mölndal, Härryda och Öckerö. För att komma i kontakt med BUP kan man bli remitterad via skola eller annan vårdgivare, men även via egenremiss.

BUP erbjuder specialiserad behandling och utredning till barn och ungdomar (0-18 år) med allvarligare psykiska svårigheter eller psykisk ohälsa. För närvarande svarar BUP för neuropsykiatriska utredningar av barn från 6 års ålder och BUM för utredning av yngre barn.

BUP behandlar och utreder barn och unga med stöd av föräldrarna, vilket innebär att en stor del av insatserna riktar sig direkt till föräldrar vars barn är inskrivna på BUP. Stödet kan erbjudas både individuellt och i grupp.

Aktör: VGR - Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Tandvård

Tandvården svarar för regelbunden undersökning, utredning och behandling. Barn som behöver extra stöd kan remitteras till specialisttandvård.

Folktandvården kan identifiera barn som behöver extra stöd från barnhälsovården på grund av karies och kvarstående riskfaktorer, till exempel ogynnsamma vanor vad gäller mat och dryck, infektionsbenägenhet på grund av sjukdom eller medicinering, okunskap hos föräldrar eller uteblivande från tandvård trots upprepade kallelser. Remiss sänds då till barnhälsovården.

Tandvården gör orosanmälan enligt socialtjänstlagen om barn som inte kommer till undersökning eller behandling trots upprepade kallelser och där tandvården inte får kontakt med barnet eller vårdnadshavare. Samverkan med socialtjänsten sker enligt den sk EAB-rutinen 3-17 år (ej avhörda barn).

Aktörer: Folktandvårdens kliniker i Lindome, Kålleröd, Åby, Pedagogen Park samt vid Mölndals sjukhus

Habilitering

Habiliteringen är en specialistverksamhet som kompletterar övrig hälso- och sjukvård och kommunens verksamheter såsom förskola, skola och socialtjänst.

Habiliteringen, barn och ungdom erbjuder behandling till barn 0-18 år som har varaktiga funktionsnedsättningar, som oftast är medfödda eller har uppstått i tidig ålder och som ger svårigheter i vardagen. Det kan vara en nedsättning i förmågan att röra sig, höra, förstå och uppfatta omvärlden eller relatera till andra människor. Det kan bero på en utvecklingsstörning, autism, rörelsehinder eller förvärvad hjärnskada.

Inom Habiliteringen har personalen särskild kompetens om funktionsnedsättningar och hur de kan påverka vardagen, hälsa och utveckling samt om specifika utredande och behandlande åtgärder.

Personalen på Habiliteringen arbetar i tvärprofessionella team där det kan ingå arbetsterapeut, kurator, logoped, läkare, psykolog, sjukgymnast, sjuksköterska och specialpedagog.

För de flesta barn och ungdomar med funktionsnedsättning är det avgörande att närstående och nätverk har kunskap och förmåga att ge stöd, och att miljön är anpassad till den egna funktionsförmågan. Därför arbetar Habilitering även med information och kunskapsförmedling till närstående och nätverk.

För att få insatser från Habiliteringen ska barnet ha en diagnos som inom Habiliteringens målgrupp. Det är oftast barnets läkare som skriver remiss till Habiliteringen. Föräldrar och ungdomen kan också ta kontakt direkt (egenremiss), även då behövs ett läkarutlåtande. Ibland är det nödvändigt med ett utlåtande från psykolog som kompletterar läkarutlåtandet.

Aktör: VGR - Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Habilitering och Hälsa

STÖD OCH SERVICE ENLIGT LSS

Vård och omsorgsförvaltningen

När det är klart att ett barn har någon form av funktionshinder är det första vanligtvis att man kommer i kontakt med en LSS-handläggare inom biståndsenheten. Ofta är det BVC eller habiliteringen som förmedlar kontakten, men det kan även vara förskoleverksamheten.

Första steget är en utredning för att göra klart om barnet tillhör personkretsen i LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Personkretsen är indelad i 3 grupper:

1. Utvecklingsstörning, autism eller autism likande tillstånd
2. Förvärvad hjärnskada (gäller oftast inte barn)
3. Fysiska funktionshinder

Därefter eller under tiden informeras man om de insatser som det kan vara aktuellt för familjen att söka. Familjen får ett beslut om bistånd.

Det finns nio insatser att söka enligt LSS. Två av dem (daglig verksamhet och bostad med särskild service till vuxna) riktar sig personer över 18 år. De andra insatserna finns till för att underlätta vardagen i familjerna och barnet liv.

Insatser för särskilt stöd och särskild service för barn

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt [51 kap. socialförsäkringsbalken](#)
3. ledsagarservice
4. biträde av kontaktperson
5. avlösarservice i hemmet
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,

Insatser utan bistånd

Det finns inga insatser utan bistånd för yngre barn.

Aktör: Vård- och omsorgsförvaltningen, Mölndals stad

Gruppen 6 år -16 år

KUNSKAP, KOMPETENS OCH SOCIAL UTVECKLING

Grundskola

Enligt skollagens syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.”

Vidare sägs i skollagen att var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Elevhälsans uppdrag är att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Elevhälsan svarar för medicinska, psykiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Modersmålsundervisning ger barn möjlighet att stärka sin flerspråkiga identitet och kulturella kompetens.

God skolmiljö för lärande, utveckling och hälsa

- Trygg och stödjande pedagogisk miljö med tydliga regler, bra bemötande, höga positiva förväntningar, likabehandling och delaktighet.
- God fysisk arbetsmiljö (med hänsyn till buller, allergi, ljus, ventilation)
- God måltidsmiljö och näringsriktig mat
- Rörelse under skoldagen

Generella insatser för psykisk hälsa och goda levnadsvanor

- Utvecklar barnens kompetenser för att möta en komplex tillvaro, ett kunskapssamhälle med krav på stor social kompetens och förmåga att kunna hantera och värdera intryck, information och förväntningar.
- Pedagogik och bemötande för sund utveckling av identitet och självkänsla.
- Grupp- eller klassinsatser kring hälsa och levnadsvanor, t ex mat, rörelse, sömn, stress, psykisk hälsa, pubertet samt tobak, alkohol, droger.

Uppföljning av individuell hälsa

Elevhälsans medicinska insats (EMI) innebär att alla barns individuella hälsa följs upp. Hälsobesöken hos skolsköterskan är en fortsättning på besöken hos barnvårdscentralen (BVC). Elevhälsan (EMI) svarar också för att nyanlända barn får de hälsobesök, medicinska kontroller och vaccinationer som alla barn erbjuds via skolan. Hälsobesöken omfattar ett individuellt hälsosamtal med elev (i förskoleklass även med vårdnadshavare) inhämtande av hälsouppgifter från hemmet och/eller elev, muntlig information från lärare/arbetslag i alla årskurser samt skolsköterskans/skolläkarens kroppsliga hälsoundersökning. En sammanfattande bedömning över elevens hälsotillstånd och utveckling dokumenteras i journalen. Elevhälsan har uppföljningsansvar för vaccinationer inom det nationella allmänna barnvaccinationsprogrammet 0-18 år.

Skolsköterska och kurator finns tillgängliga för samtal, frågor och konsultation under hela skoltiden. Kontakt med skolläkare erbjuds vid behov och träffas efter tidsbeställning hos skolsköterskan.

Förskoleklass

- Hälsodeklaration från vårdnadshavare, tidigare hälsoundersökningar och vaccinationer gjorda på BVC ligger till grund för planering av elevhälsans medicinska insats.
- Längd- och viktundersökning samt hörsel- och synundersökning.

- Samtal angående trivsel, kamratrelationer, inlärning, skolsituation, kost, fysisk aktivitet, fysisk och psykisk hälsa.
- Vårdnadshavare och barn får del av uppgifterna vid hälsobesöket. Vårdnadshavare informeras om det finns behov av uppföljning.

Årskurs 2

- Individuellt samtal angående trivsel, kamratrelationer, inlärning, skolsituation, kost, fysisk aktivitet, fysisk och psykisk hälsa.
- Längd- och viktundersökning.
- Samtycke för vaccination från vårdnadshavare
- Erbjudande om vaccination: mässling/påssjuka/röda hund.

Årskurs 4

- Förnyad hälsouppgift från vårdnadshavare
- Eleven erbjuds ett individuellt hälsobesök och fyller i en hälsosamtalsblankett.
- Individuellt samtal angående trivsel, kamratrelationer, inlärning, skolsituation, kost, fysisk aktivitet, fysisk och psykisk hälsa.
- Längd-, vikt- och ryggundersökning.

Årskurs 6

- Individuellt samtal angående trivsel, kamratrelationer, inlärning, skolsituation, kost, fysisk aktivitet, fysisk och psykisk hälsa.
- Längd-, vikt- och ryggundersökning.
- Samtycke för vaccination från vårdnadshavare
- Erbjudande om HPV grundvaccination mot livmoderhalscancer till flickor.

Årskurs 8

- Förnyad hälsouppgift från vårdnadshavare
- Eleven erbjuds ett individuellt hälsobesök och fyller i en hälsosamtalsblankett.
- Individuellt samtal angående trivsel, kamratrelationer, inlärning, skolsituation, kost, fysisk aktivitet, fysisk och psykisk hälsa, tandhälsa, sexuell hälsa, pubertet och ANT(Alkohol/Narkotika/Droger/Tobak).
- Längd-, vikt- och ryggundersökning samt färgseendeundersökning.
- Erbjudande om vaccination: difteri, stelkramp, påssjuka.

Årskurs 9

- Elevhälsans medicinska journal avslutas.

Årskurs 7, 8 och 9

- Medicinsk studie- och yrkesvägledning när behov finns.

Utredning om behov av stöd

De barn som behöver särskilt stöd för att klara målen i skolan ska få det. Om ett barn riskerar att inte nå målen ska det anmälas till rektor. Alla som arbetar i skolan är skyldiga att anmäla om man ser en sådan risk. Rektor ska då skyndsamt utreda. Första steget är vanligtvis en pedagogisk utredning där skolans olika yrkeskompetenser bidrar. Utredningen rör elevens förutsättningar för lärande och om det finns behov av stöd för att nå målen.

- I kartläggningar, utredningar och bedömningar kan några eller alla elevhälsans olika yrkesgrupper medverka.
- I elevhälsoteam (EHT) medverkar rektor, pedagoger, specialpedagog, kurator, psykolog, skolsköterska, ev skolläkare. Planerade insatser dokumenteras i åtgärdsprogram. Elevhälsoteamen har regelbundna träffar med socialsekreterare som är kopplade till det geografiska skolområdet.
- Samverkan med vårdnadshavare sker via elevhälsomöte (EHM). Här möts vårdnadshavare och hela eller delar av skolans elevhälso-team. En bredare analys och bedömning sker.

Särskilt stöd för att nå målen

- Elever kan få stöd i form av t ex anpassade läromedel, tydliga instruktioner, anpassade provsituationer, mer kontakt med vuxna. Rektor tar beslut, som kan överklagas.
- Elev kan få enskilda stödjande samtal med kurator/psykolog utifrån avgränsade och skolrelaterade svårigheter
- Specialpedagoger finns för handledning och konsultation för övriga pedagoger.
- Om det finns särskilda skäl har rektor möjlighet att ordna enskild undervisning eller särskild undervisningsgrupp.
- Om det finns medicinska skäl följer skolsköterska och skolläkare regelbundet upp enskilda elever och deras utveckling.

Aktörer: Mölndals stad med 23 grundskolor. I staden finns också två fristående grundskolor.

DELAKTIGHET OCH SAMMANHANG

Fritid och kultur

- Kultur via bibliotek, teater, musikskola mfl
- Föreningar – aktiviteter inom idrott, teater, musik, scouter, kyrka mm
- Idrottsanläggningar och fritidsgårdar
- Möjlighet att få stöd av ungdomskonsulter för att kunna förverkliga egna idéer
- Samhällsarbete i bostadsområden (*Bifrost, Åby, Källered, Lindome*),

Aktörer: Kultur- och fritidsförvaltningen, skolförvaltningen, föreningar, församlingar med flera.

RÅD OCH STÖD - KROPP OCH SJÄL

Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningen ska stärka och hjälpa ungdomar i övergången mellan ungdom och vuxenliv och tar emot unga mellan 13 och 24 år. Ungdomsmottagningen ska främja både fysisk och psykisk hälsa och vara en lågröskelverksamhet. Det innebär att det ska vara lätt för alla ungdomar att söka hjälp och få hjälp med alla slags frågor. Ett grundfundament är att ungdomar under 18 år kan söka sig till verksamheten utan vårdnadshavarens kännedom eller godkännande. Tillgängligheten ger stora möjligheter till tidiga insatser.

Arbetet ska utgå utifrån en psykosocial, psykologisk och medicinsk helhetssyn, och utifrån ett rättighetsperspektiv där unga har rätt till information, kunskap, stöd och behandling. I Mölndal finns ungdomsmottagningen i Krokslätt med barnmorska, undersköterska, kurator, psykolog samt läkare (allmänspecialist och gynekolog).

- Behandling och stöd i frågor kring stress, oro, ångest, relationer med vänner, partner eller familj, funderingar inför framtiden, frågor eller tankar kring sexualitet och identitet mm.
- Preventivmedel, sexuell och reproduktiv hälsa
- Test för könssjukdomar
- Graviditetstest
- Gruppbehandling i ACT (Acceptance and Commitment Therapy)
- Studiebesök alla klasser i åk 9

- Studiebesök för sarskolan
- Studiebesök Sprint-klasser

På www.narhalsan.se finns information om mottagningen i Mölndal, drop-in, tidsbokning, online-mottagning med möten via webben mm. Nationella webbsidan UMO.se vänder sig direkt till unga och berör frågor om sex, hälsa och relationer.

Aktör: VGR, Närhälsan

INSPIRATION FÖR FÖRÄLDRAR

Kurser, föreläsningar och föräldraträffar

Vid svårigheter i familjen

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen erbjuder stöd till föräldrar som upplever en problematisk situation med sina barn. Se sid 17.

Generellt föräldrastöd

Generella kurser och inspirationskvällar vänder sig till alla föräldrar som vill ha inspiration i sitt föräldraskap.

- *Föräldrar Emellan* är ett programblad som varje termin sprider information om föreläsningar, inspirationskvällar och kurser för föräldrar och andra vuxna som lever nära barn och ungdomar. *Älskade barn* är en studiecirkel som planeras för föräldrar i nytt land (från 2019).

Aktörer: Folkhälsoarbetet, kultur och fritid i Mölndals stad i samarbete med studieförbund mfl

För parrelationen – för att orka som föräldrar

- Kursen PREP - finns för par som vill vårda sin parrelation och på så sätt orka vara föräldrar. I utbildningen ingår metoder för konflikthantering, att stärka det goda och bryta de dåliga mönstren.

Aktörer: Erbjuds av Lindome församling.

SAMTAL OCH STÖD FÖR INDIVID OCH FAMILJ

Socialtjänst – öppenvård

Unga och föräldrar kan själva kontakta socialtjänsten. Kontakt kan också förmedlas av t ex skola. Mottagningsgruppen är första kontakten.

Socialtjänstens öppenvård kan erbjuda vissa förebyggande insatser som inte kräver beslut om bistånd.

För barn:

- **Knarrens stödgrupp** - för barn i åldrarna 8 - ca 12 år, ev 13 år vars föräldrar har beroendeproblematik eller psykisk problematik. Varje barn deltar en eller möjligen två terminer. Ca 6 barn per grupp.
- **Skilda världar** - grupp för barn ca 8-12 år vars föräldrar separerar med svår vårdnadskonflikt som följd.
- **Rådgivande samtal**, max 5 st

För föräldrar:

- **Föräldragrupp** för föräldrar med behov av extra stöd i sin föräldraroll, barnet uppvisar ofta någon form av beteendeproblematik, barn 3-8år, *De otroliga åren*
- **Barn i föräldrars fokus -BiFF**, föräldracirkel för separerade föräldrar med möjlighet att lära mera om barnets behov och situation i en familjerättslig konflikt. Föräldrarna deltar inte tillsammans.
- **Samarbetssamtal** kring frågor som vårdnad, umgänge mm för föräldrar som separerat och har svårt att komma överens i dessa frågor.
- **Samtalsgrupp vid separation**, för personer som separerar, för reflektion kring egna tankar och känslor och utbyte av erfarenheter med andra. Kursen är öppen för vuxna generellt, inte bara för föräldrar.
- **Familjerådgivning** öppen för alla slags familjebildningar - gifta, sambor, särbor, samkönade, ensamstående och styvfamiljer. Möjlighet vara anonym.
- **Rådgivande samtal**, max 5 st

Socialtjänst – bistånd

Efter utredning kan beslut tas om bistånd i form av mera omfattande stöd för både barn och föräldrar.

För barn:

- **Barngrupp** för barn till missbrukare och barn till föräldrar med psykisk ohälsa.
- **Kontaktperson - kontaktfamilj** kan beviljas till barn som behöver extra stöd. Vanligen är barnen hos sin kontakt någon helg i månaden. Parallellt ges stöd till föräldrarna.
- **Enskilda samtal** inom VIM för unga i ålder 13-ca 20 år.

För föräldrar och familj:

- **Familjebehandling** via träffar på Nämnemansgatan eller i hemmet. Syftet är att förbättra relationerna i familjen. Områden som är aktuella för insatserna är att stärka anknytning och samspel, minska skolproblem, bristande föräldraförmåga och konflikter, liksom relations- och kommunikationsproblem i familjen.
- **Stödsamtal** (fler än fem stycken)

Vid våld i nära relation

- **Stöd vid våld i nära relationer** till både vuxna och barn som är utsatta eller har bevittnat våld i nära relation.
- **Stöd** till den som utövar våld att bryta sitt beteende

Aktör: Social- och arbetsmarknadsförvaltningen, Mölndals stad

MEDICINSK UTREDNING OCH BEHANDLING

Vårdcentraler

(Primärvård)

Vårdcentralernas åtagande gäller barn och ungdomar med psykisk ohälsa, sjukdom och funktionshinder som inte behöver barn- och ungdomspsykiatrisk specialistkompetens. I uppdraget ingår exempelvis lätta till medelsvåra depressioner, ångestsyndrom, somatoforma störningar (fysiska symptom med endast psykiska orsaker, såsom t ex stress), beroendesjukdomar samt lättare till medelsvåra barn- och ungdomspsykiatriska tillstånd.

Asylsökande barn har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning. Hälsoundersökningen, som samtliga vårdcentraler i regionen har uppdraget att utföra, ska göras snarast och är början till introduktion i svensk hälso- och sjukvård. Vårdcentralerna svarar för hälsoundersökning av alla barn som kommer till Sverige, såväl ensamkommande som de som kommer tillsammans med sina föräldrar eller via adoption.

Aktörer: Närhälsan (Krokslätt och Lindome vårdcentraler) Ekenhälsan och Familjeläkarna i Källered, Capio och Läkargruppen i Mölndal samt Västerleden (Åby och Allemanshälsans vårdcentraler)

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen

(BUM) i Mölndal är en specialistmottagning som tar emot barn 0-18 år.

Mottagningens uppdrag omfattar prevention, utredning och behandling av tillstånd inom barn- och ungdomsmedicin. De prioriterade målgrupperna är:

1. Barn- och ungdomar som visar symptom på psykisk ohälsa (t ex psykosomatiska besvär såsom långvarig huvudvärk, magont).
2. Barn med funktionsnedsättning
3. Barn med kronisk sjukdom
4. Barn < 1 år

BUM erbjuder konsultationsbesök efter hänvisning/remittering från primärvårdsläkare, BVC, elevhälsa, Drottning Silvias barn och ungdomssjukhus, BUP, BNK eller då föräldrar själva söker.

Mottagningen erbjuder också rådgivning och konsultation åt all första linjens vård så som primärvårdsläkare eller elevhälsa.

På BUM arbetar läkare, sjuksköterskor och psykologer i team kring barn och ungdomar med psykisk ohälsa. I uppdraget ingår att identifiera, utreda, behandla och samverka med andra vårdgivare (tex BUP, habiliteringen) gällande barn och ungdomar med lindriga till måttliga psykiska symptom och funktionsnedsättningar (ätstörningar, övervikt ingår). Gruppverksamhet drivs kring bland annat ångest.

Aktör: VGR, Närhälsan

Barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning BUP (Specialistnivå)

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) i Krokslätt riktar sig i första hand till barn och unga som bor i Mölndal, Härryda och Öckerö. För att komma i kontakt med BUP kan man bli remitterad via skola eller annan vårdgivare, men också via egenremiss.

BUP erbjuder behandling och utredning på specialistnivå till barn och ungdomar (0-18 år) med allvarliga psykiska svårigheter eller psykisk ohälsa. Vanligtvis sker utredning och behandling av yngre barn (under 6 år) via BUM.

BUP svarar för utredning av barn från 6 års ålder, då det föreligger en allvarlig oro över barnets utveckling, beteende eller en misstanke om en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Familj och skola blir alltid involverade vid utredning av barn och unga vid misstanke om neuropsykiatrisk problematik.

BUP behandlar och utreder barn och unga med stöd av föräldrarna, vilket innebär att en stor del av insatserna riktar sig direkt till föräldrar vars barn är inskrivna på BUP. Stödet kan erbjudas både individuellt och i grupp.

Aktör: VGR - Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Sahlgrenska universitetssjukhuset

Habilitering

Habiliteringen är en specialistverksamhet som kompletterar övrig hälso- och sjukvård och kommunens verksamheter såsom förskola, skola och socialtjänst.

Habiliteringen, barn och ungdom erbjuder behandling till barn 0-18 år som har varaktiga funktionsnedsättningar, som oftast är medfödda eller har uppstått i tidig ålder och som ger svårigheter i vardagen. Det kan vara en nedsättning i förmågan att röra sig, höra, förstå och uppfatta omvärlden eller relatera till andra människor. Det kan bero på en utvecklingsstörning, autism, rörelsehinder eller förvärvat hjärnskada.

Inom Habiliteringen har personalen särskild kompetens om funktionsnedsättningar och hur de kan påverka vardagen, hälsa och utveckling samt om specifika utredande och behandlande åtgärder.

Personalen på Habiliteringen arbetar i tvärprofessionella team där det kan ingå arbetsterapeut, kurator, logoped, läkare, psykolog, sjukgymnast, sjuksköterska och specialpedagog.

För de flesta barn och ungdomar med funktionsnedsättning är det avgörande att närstående och nätverk har kunskap och förmåga att ge stöd, och att miljön är anpassad till den egna funktionsförmågan. Därför arbetar Habilitering även med information och kunskapsförmedling till närstående och nätverk.

För att få insatser från Habiliteringen ska barnet ha en diagnos som inom Habiliteringens målgrupp. Det är oftast barnets läkare som skriver remiss till Habiliteringen. Föräldrar och ungdomen kan också ta kontakt direkt (egenremiss), även då behövs ett läkarutlåtande. Ibland är det nödvändigt med ett utlåtande från psykolog som kompletterar läkarutlåtandet.

Aktör: VGR - Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Habilitering och Hälsa

Tandvård

Tandvården svarar för regelbunden undersökning, utredning och behandling. Barn som behöver extra stöd kan remitteras till specialisttandvård.

Folktandvården kan identifiera barn som behöver extra stöd från barnhälsovården på grund av karies och kvarstående riskfaktorer, till exempel ogynnsamma vanor vad gäller mat och dryck, infektionsbenägenhet på grund av sjukdom eller medicinering, okunskap hos föräldrar eller uteblivande från tandvård trots upprepad kallelse. Remiss sänds då till barnhälsovården.

Tandvården gör orosanmälan enligt socialtjänstlagen om barn som inte kommer till undersökning eller behandling trots upprepad kallelse och där tandvården inte får kontakt med barnet eller vårdnadshavare. Samverkan med socialtjänsten sker enligt den sk EAB-rutinen 3-17 år (ej avhörda barn).

Aktörer: Folktandvårdens kliniker i Lindome, Krokslätt, Pedagogen Park, Åby samt vid Mölndals sjukhus

STÖD OCH SERVICE ENLIGT LSS

Vård och omsorgsförvaltningen

När det är klart att ett barn har någon form av funktionshinder är det första vanligtvis att man kommer i kontakt med en LSS-handläggare inom biståndsenheten. Ofta är det BVC eller habiliteringen som förmedlar kontakten. Det kan även vara förskoleverksamheten som förmedlar kontakten.

Första steget är en utredning för att göra klart om barnet tillhör personkretsen i LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Personkretsen är indelad i 3 grupper:

1. Utvecklingsstörning, autism eller autism likande tillstånd
2. Förvärvad hjärnskada (gäller oftast inte barn)
3. Fysiska funktionshinder

Därefter eller under tiden informeras man om de insatser som det kan vara aktuella för familjen att söka. Familjen får ett beslut om bistånd.

Insatser för särskilt stöd och särskild service för barn

Det finns nio insatser att söka enligt LSS. Två av dem (daglig verksamhet och bostad med särskild service till vuxna) riktar sig personer över 18 år. De andra insatserna finns till för att underlätta vardagen i familjerna och barnet liv.

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt [51 kap. socialförsäkringsbalken](#)
3. ledsagarservice
4. biträde av kontaktperson
5. avlösarservice i hemmet
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov

8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,

Insatser utan bistånd

Mycket begränsat utbud.

Aktör: Vård- och omsorgsförvaltningen, Mölndals stad

Gruppen 16 år – 20 år

KUNSKAP, KOMPETENS, SOCIAL UTVECKLING

Gymnasieskola

Alla ungdomar i Sverige som har avslutat grundskolan eller grundsärskolan har rätt till en gymnasieutbildning. Till gymnasieutbildningen räknas gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Gymnasieskolan är en treårig utbildning och gymnasiesärskolan är fyraårig. Gymnasieutbildningen ger en god grund för yrkesverksamhet, fortsatta studier, personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Slutbetyg från gymnasiet ökar chanserna att komma in på arbetsmarknaden och är en förutsättning för vidare studier. Utan avslutade gymnasiestudier ökar risken för att hamna i utanförskap.

Gymnasieskolan består av olika typer av program:

- 18 nationella program, varav sex stycken är högskoleförberedande och tolv yrkesprogram.
- Fem introduktionsprogram (fr o m juli 2018 är det fyra program) bland annat språkin introduktion för nyanlända elever.

Modersmålsundervisning ger elever möjlighet att stärka sin flerspråkiga identitet och kulturella kompetens. Elever med kort vistelsetid i Sverige kan vid behov erbjudas studiehandledning på modersmål.

God arbetsmiljö för lärande, utveckling och hälsa

- Trygg och stödjande pedagogisk miljö med tydliga regler, bra bemötande, höga positiva förväntningar, likabehandling och delaktighet.
- God fysisk arbetsmiljö (med hänsyn till buller, allergi, ljus, ventilation)
- God måltidsmiljö och näringsriktig mat

Generella insatser för psykisk hälsa och goda levnadsvanor

Skolan skall:

- Främja elevernas utveckling av kompetens för att möta en komplex tillvaro och ett kunskaps-samhälle med krav på stor social kompetens

och förmåga att hantera och värdera intryck, information och förväntningar.

- Främja en sund utveckling av identitet och självkänsla och stimulera de unga att göra självständiga val
- Främja lärande kring hälsa och levnadsvanor, till exempel mat, rörelse, sömn, stress, psykisk hälsa, sex och samlevnad samt risker med tobak, alkohol och droger. Detta skall ske i den planerade undervisningen och i riktade insatser från elevhälsan.
- Erbjudna en arbets- och lärandemiljö som bidrar till elevernas närvaro. Tidigt uppmärksamma frånvaro för att motverka att problem uppstår.

Uppföljning av individuell hälsa

Inom elevhälsan finns kurator, specialpedagog, psykolog, skolsköterska samt skolläkare.

- Hälsosamtal, screening och vid behov uppföljning med skolsköterska för samtliga elever i år 1 samt därefter nyttillkomna elever.
- Medvetandegöra eleverna om orsaker till fysisk och psykisk ohälsa.
- Uppföljning av allmänna nationella barnvaccinationsprogrammet, erbjudande av vaccination vid behov.
- Enklare sjukvårdsinsatser vid händelse under skoldagen.
- Enskilda stödjande samtal med kurator.
- Skolläkare träffas efter tidsbeställning genom skolsköterskan.

Samverkan sker mellan elevhälsan och skolans pedagoger, liksom med ex. sjukvård och socialtjänst. Elevhälsans medicinska insats har ansvar för att nyanlända ungdomar erbjuds de hälsobesök, medicinska kontroller och vaccinationer som alla elever ska erbjudas via skolan. Elevhälsans medicinska insats har uppföljningsansvar för det nationella allmänna barnvaccinationsprogrammet 0-18 år

Utredning om behov av stöd

I första hand ges stödinsatser i form av extra anpassningar som inte kräver något formellt beslut. Om en elev trots extra anpassningar riskerar att inte nå kunskapsmålen ska det anmälas till rektor. Alla

som arbetar i skolan är skyldiga att anmäla om man ser en sådan risk. Rektor ska då skyndsamt utreda.

Första steget är vanligtvis en pedagogisk utredning där skolans olika yrkeskompetenser bidrar. Utredningen rör elevens förutsättningar för lärande och om det finns behov av särskilt stöd för att nå målen.

- I kartläggningar, utredningar och bedömningar kan några eller alla elevhälsans olika yrkesgrupper medverka.
- I den samlade elevhälsan medverkar rektor, lärare, specialpedagog, kurator och skolsköterska
- Samverkan med vårdnadshavare ska ske för elever under 18 år. Då möts elev, vårdnadshavare och hela eller delar av skolans elevhälsa. En bredare analys och bedömning sker.

Särskilt stöd för att nå målen, fullfölja gymnasiet eller hitta annan sysselsättning

- Elever kan få stöd av specialpedagog i form av t ex anpassade läromedel, tydliga instruktioner, anpassade provsituationer, m.m. individuellt och/eller i grupp. Detta kräver vanligen inte rektors beslut eller något åtgärdsprogram.
- Elev kan få enskilda stödande samtal med kurator/psykolog utifrån avgränsade och skolrelaterade svårigheter.
- Specialpedagoger finns för handledning och konsultation för övriga pedagoger.
- Om det finns medicinska skäl följer skolsköterska och skolläkare regelbundet upp enskilda elever och deras utveckling.
- Om särskilda skäl föreligger kan rektor besluta om individuellt anpassat program, reducerat program, förlängd undervisningstid, ett fjärde studieår m.m.

Aktörer: Krokslättsgymnasiet, Mölndals stad

Aktivitetsansvaret 16-20 år

Kommunens aktivitetsansvar innebär att kommunen ska följa upp alla ungdomar i åldern 16-20 år, som inte går i skolan och ska erbjuda dem sysselsättning.

- Aktivitetsansvarets mål är att ge stöd till 16-20 åringar att slutföra gymnasiet eller

stöd att komma tillbaka om man avbrutit studierna. Annan lämplig sysselsättning erbjuds när det finns behov av det. Aktivitetsansvaret samverkar med kommun, region och stat och förmedlar även kontakt med andra instanser vid behov. Insatser erbjuds i form av, samtal, vägledning, studiebesök och coaching för att hitta mål och kunna komma vidare i studier, praktik eller arbete.

Aktör: Kommunala aktivitetsansvaret i Mölndal stad, drop in varje torsdag kl. 16.30 - 18.00 på Göteborgsvägen 97.

DELAKTIGHET OCH SAMMANHANG

Fritid och kultur

- Kultur via bibliotek, teater, musikskola mfl
- Föreningar – aktiviteter inom idrott, teater, musik, scouter, kyrka mm
- Idrottsanläggningar och fritidsgårdar
- Möjlighet att få stöd av ungdomskonsulter för att kunna förverkliga egna idéer
- Samhällsarbete i bostadsområden (*Bifrost, Åby, Kållered, Lindome*),

Aktörer: Kultur- och fritidsförvaltningen, skolförvaltningen, föreningar, församlingar med flera.

Ferie- och extrajobb för unga

Staden erbjuder under sommaren 300 feriearbeten för ungdomar som är 17 och 18 år. *Samhällsarbete i bostadsområden* anställer under terminerna totalt fyrtio ungdomar fördelade i fyra olika stadsdelar för att arbeta med frågor och projekt som bidrar till trygghet, gemenskap och hållbar utveckling.

Aktör: Kultur- och fritidsförvaltningen (terminsjobb), Social- och arbetsmarknadsförvaltningen (feriejobb).

RÅD OCH STÖD - KROPP OCH SJÄL

Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningen ska stärka och hjälpa ungdomar i övergången mellan ungdom och vuxenliv och tar emot unga mellan 13 och 24 år. Ungdomsmottagningen ska främja både fysisk och psykisk hälsa och vara en lågröskelverksamhet. Det innebär att det ska vara lätt för alla ungdomar att söka hjälp och få hjälp med alla slags frågor. Ett grundfundament är att ungdomar under 18 år kan söka sig till verksamheten utan vårdnadshavarens kännedom eller godkännande. Tillgängligheten ger stora möjligheter till tidiga insatser.

Arbetet ska utgå utifrån en psykosocial, psykologisk och medicinsk helhetssyn, och utifrån ett rättighetsperspektiv där unga har rätt till information, kunskap, stöd och behandling. I Mölndal finns ungdomsmottagningen i Krokslätt med barnmorska, kurator, undersköterska, psykolog samt läkare (allmänspecialist och gynekolog).

- Behandling och stöd i frågor kring stress, oro, ångest, relationer med vänner, partner eller familj, funderingar inför framtiden, frågor eller tankar kring sexualitet, identitet mm.
- Preventivmedel, sexuell och reproduktiv hälsa
- Test för könssjukdomar
- Graviditetstest
- Gruppbehandling i ACT (Acceptance and Commitment Therapy)
- Studiebesök alla klasser i åk 9
- Studiebesök för särskolan
- Studiebesök Sprint-klasser

På www.narhalsan.se finns information om mottagningen i Mölndal, drop-in, tidsbokning, online-mottagning med möten via webben mm. Nationella webbsidan UMO.se vänder sig direkt till unga och berör frågor om sex, hälsa och relationer.

Aktör: VGR, Närhälsan

INSPIRATION FÖR FÖRÄLDRAR

Kurser, föreläsningar och föräldraträffar

Vid svårigheter i familjen

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen erbjuder stöd till föräldrar som upplever en problematisk situation med sina barn. Se sid 24.

Aktör: Social och arbetsmarknadsförvaltningen, Mölndals stad

Generellt föräldrastöd

Generella kurser och inspirationskvällar vänder sig till alla föräldrar som vill ha inspiration i sitt föräldraskap.

- *Föräldrar Emellan* är ett programblad som varje termin sprider information om föreläsningar, inspirationskvällar och kurser för föräldrar och andra vuxna som lever nära barn och ungdomar. *Älskade barn* är en studiecirkel som planeras för föräldrar i nytt land (från 2019).

Aktörer: Folkhälsoarbetet, kultur och fritid i Mölndals stad i samarbete med studieförbund mfl

För parrelationen – för att orka som föräldrar

- Kursen PREP - finns för par som vill vårda sin parrelation och på så sätt orka vara föräldrar. I utbildningen ingår metoder för konflikthantering, att stärka det goda och bryta de dåliga mönstren.

Aktör: Erbjuds av Lindome församling

SAMTAL OCH STÖD FÖR INDIVID OCH FAMILJ

Unga och/eller föräldrar kan själva kontakta socialtjänsten. Kontakt kan också förmedlas av t ex skola. Mottagningsgruppen är alltid första kontakten för enskilda.

Socialtjänst - Öppenvård

Socialtjänstens öppenvård kan erbjuda vissa förebyggande insatser som inte kräver beslut om bistånd.

För barn:

- **Rådgivande samtal**, max 5 st

För föräldrar:

- **Föräldragrupp** för föräldrar med tonårsbarn med normbrytande beteende
- **Föräldragrupp för föräldrar med barn som har problematisk skolfrånvaro**, dvs inte är i skolan.
- **Barn i föräldrars fokus (BiFF)**, föräldracirkel för separerade föräldrar för att lära mera om barnets behov och situation i en familjerättslig konflikt. Föräldrarna deltar inte tillsammans.
- **Samarbetssamtal** kring frågor som vårdnad, umgänge mm för föräldrar som separerat och har svårt att komma överens i dessa frågor.
- **Familjerådgivning** öppen för alla slags familjebildningar - gifta, sambor, särbor, samkönade, ensamstående och styvfamiljer. Möjlighet vara anonym.
- **Samtalsgrupp vid separation**, för personer som separerar, för reflektion kring egna tankar och känslor och utbyte av erfarenheter med andra. Kursen är öppen för vuxna generellt, inte bara för föräldrar.
- **Rådgivande samtal**, max 5 st

Socialtjänst - Bistånd

Barn och föräldrar kan var för sig eller tillsammans få stöd av socialtjänsten via beslut om bistånd. Först görs en utredning om behov och förutsättningar.

För barn:

- **Kontaktperson** kan beviljas till barn som behöver extra stöd. Vanligen träffar den unge sin kontakt någon helg i månaden. (Parallellt stöd till föräldrar.)
- **Enskilda samtal** inom VIM i syfte att bryta normbrytande beteende och finna andra konstruktiva mönster

För föräldrar och hela familjen:

- **Familjebehandling** via träffar på Nämndemansgatan eller i hemmet. Syftet är att förbättra relationerna i familjen. Områden som är aktuella för insatserna är att stärka anknytning och samspel, minska skolproblem, bristande föräldraförmåga och konflikter, liksom relations- och kommunikationsproblem i familjen.

Vid våld i nära relation

- Stöd vid våld i nära relationer till både vuxna och barn som är utsatta eller har bevittnat våld i nära relation.
- Stöd till den som utövar våld att bryta sitt beteende.

Aktör: Social- och arbetsmarknadsförvaltningen, Mölndals stad

MEDICINSK UTREDNING OCH BEHANDLING

Vårdcentraler (Primärvård)

Vårdcentralernas åtagande gäller barn och ungdomar med psykisk ohälsa, sjukdom och funktionshinder som inte behöver barn- och ungdomspsykiatrisk specialistkompetens. I uppdraget ingår exempelvis lätta till medelsvåra depressioner, ångestsyndrom, somatoforma störningar (fysiska symptom med endast psykiska orsaker, såsom t ex stress), beroendesjukdomar samt lättare till medelsvåra barn- och ungdomspsykiatriska tillstånd.

Asylsökande barn har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning. Hälsoundersökningen, som samtliga vårdcentraler i regionen har uppdraget att utföra, ska göras snarast och är början till introduktion i svensk hälso- och sjukvård. Vårdcentralerna svarar för hälsoundersökning av alla barn som kommer till Sverige, såväl ensamkommande som de som kommer tillsammans med sina föräldrar eller via adoption.

Aktörer: Närhälsan (Krokslätt och Lindome vårdcentraler) Ekenhälsan och Familjeläkarna i Källered, Capio och Läkargruppen i Mölndal samt Västerleden (Åby och Allemanshälsans vårdcentraler)

Barn- och ungdomsmedicinsk mottagning BUM (Primärvård)

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen (BUM) i Mölndal är en specialistmottagning som tar emot barn från 0 till och med 18 år. När 18-årsåldern närmar sig fasas ungdomen ut för att istället tas emot av vuxenvården.

Mottagningens uppdrag omfattar prevention, utredning och behandling av tillstånd inom barn- och ungdomsmedicin. De prioriterade målgrupperna är:

1. Barn- och ungdomar som visar symptom på psykisk ohälsa (t ex psykosomatiska besvär såsom långvarig huvudvärk, magont).
2. Barn med funktionsnedsättning
3. Barn med kronisk sjukdom
4. Barn < 1 år

BUM erbjuder konsultationsbesök efter hänvisning/remittering från primärvårdsläkare, elevhälsa, Drottning Silvias barn och ungdomssjukhus, BUP, BNK eller då ungdomen eller föräldrarna själva söker.

Mottagningen erbjuder också rådgivning och konsultation åt all första linjens vård så som primärvårdsläkare eller elevhälsa.

På BUM arbetar läkare, sjuksköterskor och psykologer i team kring barn och ungdomar med psykisk ohälsa. I uppdraget ingår att identifiera, utreda, behandla och samverka med andra vårdgivare gällande barn och ungdomar med lindriga till måttliga psykiska symptom och funktionsnedsättningar (ätstörningar, övervikt ingår). Gruppverksamhet drivs, bland annat kring ångest.

Aktör: VGR - Närhälsan

Barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning BUP (Specialistvård)

Barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) i Krokslätt riktar sig i första hand till barn och unga som bor i Mölndal, Härryda och Öckerö. För att komma i kontakt med BUP kan man bli remitterad via skola eller annan vårdgivare, men också via egenremiss.

BUP erbjuder behandling och utredning på specialistnivå till barn och ungdomar (0-18 år) med psykiska svårigheter eller psykisk ohälsa. BUP tar emot ungdomar upp till 18 år. Från 18-års åldern hänvisas man till vuxenpsykiatrin, eller andra vårdgivare.

BUP behandlar barn och unga med stöd av föräldrarna, vilket innebär att en stor del av insatserna riktar sig direkt till föräldrar vars barn är inskrivna på BUP. Stödet kan erbjudas både individuellt och i grupp. Familj och skola blir alltid involverade vid utredning av barn och unga vid misstanke om neuropsykiatrisk problematik.

Aktör: VGR - Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Habilitering

Habiliteringen är en specialistverksamhet som kompletterar övrig hälso- och sjukvård och kommunens verksamheter såsom förskola, skola och socialtjänst.

Habiliteringen, barn och ungdom erbjuder behandling till barn 0-18 år som har varaktiga funktionsnedsättningar, som oftast är medfödda eller har uppstått i tidig ålder och som ger svårigheter i vardagen. Det kan vara en nedsättning i förmågan att röra sig, höra, förstå och uppfatta omvärlden eller relatera till andra människor. Det kan bero på en utvecklingsstörning, autism, rörelsehinder eller förvärvat hjärnskada.

Inom Habiliteringen har personalen särskild kompetens om funktionsnedsättningar och hur de kan påverka vardagen, hälsa och utveckling samt om specifika utredande och behandlande åtgärder.

Personalen på Habiliteringen arbetar i tvärprofessionella team där det kan ingå arbetsterapeut, kurator, logoped, läkare, psykolog, sjukgymnast, sjuksköterska och specialpedagog.

För de flesta barn och ungdomar med funktionsnedsättning är det avgörande att närstående och nätverk har kunskap och förmåga att ge stöd, och att miljön är anpassad till den egna funktionsförmågan. Därför arbetar Habilitering även med information och kunskapsförmedling till närstående och nätverk.

För att få insatser från Habiliteringen ska barnet ha en diagnos som inom Habiliteringens målgrupp. Det är oftast barnets läkare som skriver remiss till Habiliteringen. Föräldrar och ungdomen kan också ta kontakt direkt (egenremiss), även då behövs ett läkarutlåtande. Ibland är det nödvändigt med ett utlåtande från psykolog som kompletterar läkarutlåtandet.

Aktör: VGR - Hälso- och sjukvårdsnämnden samt Habilitering och Hälsa

Tandvård

Tandvården svarar för regelbunden undersökning, utredning och behandling. Barn som behöver extra stöd kan remitteras till specialisttandvård (0-19 år).

Folktandvården kan identifiera unga som behöver extra stöd från barnhälsovården på grund av karies och kvarstående riskfaktorer, till exempel ogynnsamma vanor vad gäller mat och dryck, infektionsbenägenhet på grund av sjukdom eller medicinering, okunskap hos föräldrar eller uteblivande från tandvård trots upprepade kallelser. Remiss sänds då till barnhälsovården. Gäller barn 0-6 år.

Tandvården gör orosanmälan enligt socialtjänstlagen om barn som inte kommer till undersökning eller behandling trots upprepade kallelser och där tandvården inte får kontakt med barnet eller vårdnadshavare. Samverkan med socialtjänsten sker enligt den sk EAB-rutinen 0-2 år respektive 3-17 år (ej avhörda barn).

Aktörer: Folktandvårdens kliniker i Lindome, Krokslätt, Pedagog Park, Åby samt vid Mölndals sjukhus

STÖD OCH SERVICE ENLIGT LSS

Vård och omsorgsförvaltningen

När det är klart att ett barn har någon form av funktionshinder är det första vanligtvis att man kommer i kontakt med en LSS-handläggare inom biståndsenheten. Ofta är det BVC eller habiliteringen som förmedlar kontakten. Det kan även vara förskoleverksamheten som förmedlar kontakten.

Första steget är en utredning för att göra klart om barnet tillhör personkretsen i LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Personkretsen är indelad i 3 grupper:

1. Utvecklingsstörning, autism eller autism likande tillstånd
2. Förvärvad hjärnskada (gäller oftast inte barn)
3. Fysiska funktionshinder

Därefter eller under tiden informeras man om de insatser som det kan vara aktuella för familjen att söka. Familjen får ett beslut om bistånd.

Insatser för särskilt stöd och särskild service för barn

Det finns nio insatser att söka enligt LSS. Två av dem (daglig verksamhet och bostad med särskild service till vuxna) riktar sig personer över 18 år. De andra insatserna finns till för att underlätta vardagen i familjerna och barnet liv.

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt [51 kap. socialförsäkringsbalken](#)
3. ledsagarservice
4. biträde av kontaktperson
5. avlösarservice i hemmet
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. korttidstillsyn för skolorngdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov

8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig

Insatser utan bistånd

Mycket begränsat utbud.

Aktör: Vård och omsorgsförvaltningen, Mölndals stad

Samverkan; Organisation, arbetssätt, metoder och verktyg

NOSAM och VÄSTBUS

NOSAM- Närområdessamverkan

NOSAM är en del av det övergripande samarbetet med namnet *Kommun och sjukvård- Samverkan i Göteborgsområdet*. NOSAM arbetar i fyra olika temagrupper: Barn och unga, Mitt i livet, Äldre samt Psykiatri. I var och en av de fem kommuner som ingår i samverkan finns lokala NOSAM-grupper. (Se även sidan 5).

I Mölndals NOSAM-grupp Barn och unga ingår representanter från staden för förskola, grundskola, elevhälsa (medicinskt ledningsansvarig) samt socialtjänst och vård och omsorg (bland annat medicinskt ansvarig sjuksköterska).

Från VG Regionen kallas chefen för BUM, chefen för BUP, chef för ungdomsmottagningen samt klinikchef folktandvården. Verksamhetschefer från samtliga åtta vårdcentraler medverkar, liksom chefer för rehabmottagningarna Hälsa i kubik och Primärvårdsrehab Bräcke diakoni.

NOSAM-gruppens uppdrag är att gemensamt definiera och arbeta utifrån behoven bland barn och unga i närområdet och att arbeta med de uppgifter och områden som pekas ut i verksamhetsplanen för *Kommun och sjukvård*. I NOSAMs uppdrag ingår även att vara lokal styrgrupp utifrån Västbus riktlinjer.

Västbus

Västbus är en förkortning av barn- och ungasamverkan i Västra Götaland och är en överenskommelse om samverkan mellan hälso- och sjukvården och kommunerna i hela Västra Götalandsregionen. Överenskommelsen ska underlätta samverkan och innehåller både grundläggande värderingar och åtagande kring:

- Målgrupp och ansvar
- Samverkan- och informationsskyldighet
- Implementering och uppföljning
- Gemensam kompetensutveckling
- En modell för samverkan kring det enskilda barnet

- Ansvar för boende, sociala insatser, psykiatrisk utredning, vård och behandling vid placering utanför hemmet
- Organisering, avvikelserapportering och uppföljning av riktlinjerna både lokalt, delregionalt och regionalt

Målgrupp

Målgruppen är barn och unga upp till 20 år med sammansatt psykisk, psykiatrisk och social problematik som behöver tvärprofessionell kompetens från olika verksamheter.

Inom målgruppen finns stor spridning vad gäller behovet av insatser. Det innebär att riktlinjerna kan gälla både för förebyggande, tidiga insatser och för specialistinsatser. För barnet/den unge är det en rättighet att mötas med resurser utifrån sina behov.

Arbetssätt

Alla som arbetar med barn och unga kan, om familjen samtycker, initiera och kalla till ett möte (Västbusmöte) när man ser att den egna verksamheten ensam inte kan tillgodose behovet av stöd. Tillsammans med familjen, och utifrån deras behov, beslutas vilka som skall kallas.

I Mölndal finns en lokal arbetsgrupp för Västbus med representanter från samtliga stora aktörer som arbetar med barn och familjer inom målgruppen.

Mer information, riktlinjer och mallar finns på Västbus hemsida www.vgregion.se/vastbus

SIP – SAMORDNAD INDIVIDUELL PLAN

I januari 2010 trädde nya bestämmelser i kraft i både hälso- och sjukvårdslagen och i socialtjänstlagen. Bestämmelserna innebär att kommuner och landsting skall ingå en övergripande överenskommelse om samarbetet kring personer med psykisk funktionsnedsättning. Dessutom ska landsting och kommuner, tillsammans med patient och närstående, upprätta en individuell plan när det behövs för att den enskilde ska få sina behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodosedda.

I arbetet kring barn och unga använder vi samordnad individuell plan, SIP, som ett verktyg för att förbättra samverkan kring barnet. Arbetet med att upprätta en SIP syftar till att:

- Tidigt erbjuda samordnade insatser
- Identifiera vad barnet eller den unge behöver
- Samordna insatser mellan verksamheter
- Försäkra sig om att såväl barn/ungdom och familj som verksamheter känner till vilka insatser som pågår eller planeras
- Lättare kunna följa barnets framsteg
- Säkerställa att barnets/den unges och familjens behov av stöd blir tillgodosett

I SIP:en skall barnets eller den unges behov av insatser tydligt framgå, vem som svarar för dem, vilka åtgärder/insatser som skall vidtas av andra aktörer och vem av huvudmännen som har det övergripande ansvaret för planen. Dokumenten kan se olika ut i sin utformning, men skall alltid innehålla denna information.

INTERNT INOM STADEN

Samarbeten som är relevanta för vårdens parter att

INTERNT INOM VGR

Samarbeten som är relevanta för stadens parter att känna till är: